

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se
david.brandell@regeringskansliet.se

Stockholm 2021-02-25

**REMISSYTTRANDE;
Promemorian Tillfälliga nedstängningar och förbud för att förhindra
spridning av sjukdomen covid-19
(Ert diarienummer S2021/01499)**

Visita är bransch- och arbetsgivarorganisation för den svenska besöksnäringen. Visita samlar ca 5 435 medlemsföretag med runt 8 070 arbetsställen, huvudsakligen hotell, restauranger, caféer, nöjesrestauranger, cateringföretag, konferensanläggningar, spa, campingföretag, vandrarhem, skidanläggningar, nöjes- och djurparker, turistbyråer samt turist- och eventföretag. Visita tecknar branschens kollektivavtal och är en medlemsorganisation i Svenskt Näringsliv. Som branschorganisation hjälper Visita företagen att växa och utvecklas och är besöksnäringens företrädare i politiska frågor.

Visita har tagit del av rubricerad promemoria och får härmed inkomma med följande.

YTTRANDE

Förslagen i promemorian

Socialdepartementet föreslår i promemorian en ny förordning om tillfälliga nedstängningar och förbud för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Avsikten anges vara att säkerställa att det finns ett beredningsunderlag för sådana åtgärder om regeringen i ett ytterst allvarligt epidemiologiskt läge skulle behöva agera mycket skyndsamt för att uppnå önskad effekt på smittspridningen.

Den föreslagna förordningen innebär att följande platser ska hållas stängda för allmänheten:

- verksamhetslokaler inomhus på gym- och sportanläggningar och badanläggningar,
- verksamhetslokaler inomhus i köpcentrum, varuhus, gallerior och butiker, med undantag för bl.a. livsmedelsbutiker och apotek,
- serviceinrättningar där verksamheten förutsätter nära fysisk kontakt mellan kunden och tjänsteutövaren, t.ex. frisörsalonger, skönhetsmottagningar, massagesalonger och tatueringsstudior,

- restauranger och andra serveringsställen, med undantag för avhämtning och hemleverans av mat eller dryck.

Förordningen föreslås även innehålla ett förbud mot att hyra ut festlokaler eller på något annat sätt använda eller upplåta lokaler, områden eller utrymmen för tillställningar eller liknande privata sammankomster.

Visitats synpunkter på förslagen

Visita avgränsar synpunkterna i detta remissyttrande till att avse förslagen om nedstängning av serveringsställen och förbudet mot uthyrning av lokaler för privata sammankomster.

Olika restriktioners påverkan på företagen i besöksnäringen

Företagen i besöksnäringen – restauranger, hotell, konferensanläggningar, nöjesparker, nattklubbar, skidanläggningar och campingplatser m.m. – har drabbats oerhört hårt till följd av coronapandemin och de restriktioner som redan har införts i samband med denna. Särskilt hårt har företagen drabbats av restriktionerna i lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen med anslutande föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2020:37) från Folkhälsomyndigheten, förordningen (2020:114) om förbud mot att hålla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar samt förordningen (2020:956) om tillfälligt förbud mot servering av alkohol och dess nu gällande förbud mot att servera alkoholdrycker mellan klockan 20.00 och 11.00.

Sedan den 24 november 2020 gäller en huvudregel om att allmänna sammankomster och offentliga tillställningar med fler än åtta deltagare tills vidare inte får hållas inom Sverige. Denna reglering finns numera i förordningen (2021:8) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Det tidigare gällande undantaget från deltagarbegränsningen vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar som hålls på serveringsställen som omfattas av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder har upphört. Undantaget för så kallade arrangemang med sittande publik och möjligheten att då tillåta högst 300 deltagare kvarstår däremot i förordningen. Vid allmänna sammankomster för religionsutövning som hålls med anledning av dödsfall – det vill säga begravningar – får antalet deltagare vara högst 20.

Härutöver har länsstyrelserna meddelat föreskrifter om en begränsning till högst åtta deltagare vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar inom länet, även vid så kallade arrangemang med sittande publik.

Regeringen har den 24 februari 2021 meddelat att Folkhälsomyndigheten bemyndigas att meddela föreskrifter om begränsning av öppettider på serveringsställen. Folkhälsomyndigheten har aviserat föreskrifter om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen som skulle innebära bl.a. att samtliga serveringsställen – oavsett om de har serveringstillstånd för alkoholdrycker eller inte – måste stänga kl. 20.30 från och med den 1 mars 2021.

Visita är helt och fullt på det klara med att människors hälsa alltid måste sättas i främsta rummet och vi har mycket stor respekt och förståelse för att olika typer av åtgärder måste vidtas för att motverka spridningen av covid-19. I detta ligger också att förändringar kan komma att behöva ske och ytterligare åtgärder vidtas beroende på hur smittspridningen utvecklas. Visita och våra medlemsföretag har nu i mer än tio månaders tid vidtagit en mängd åtgärder för att bidra till att motverka smittspridning och för att efterleva de restriktioner som gäller och vi ser detta som en självklar och viktig uppgift.

Det företagen nu så akut behöver – och har behövt under en längre tid – är i första hand rimliga förutsättningar att bedriva sina verksamheter på ett så normalt och fungerande sätt som möjligt. De restriktioner som har införts i samband med coronapandemin innebär för de flesta av Visitas medlemsföretag mycket allvarliga begränsningar i och i vissa fall ett fullständigt omöjliggörande av driften av verksamheten, i praktiken ett näringsförbud.

Visita har under lång tid framfört att det måste vara högt prioriterat att lätta på eller helt upphäva de restriktioner som finns så snart det bedöms vara möjligt och rimligt ur ett smittskyddsperspektiv. Det behövs i det sammanhanget också en konkret och tydlig plan framåt från såväl politiken som från myndigheterna samt ett aktivt arbete i dialog med näringen för när och hur sådana förändringar ska ske, så att företagen successivt och under ansvarstagande former kan återstarta sina verksamheter och bidra till sysselsättning.

Restriktioner får inte vara mer ingripande än nödvändigt och behovet av dem måste omprövas löpande

Visita vill betona den stora vikten av att nödvändigheten av olika typer av restriktioner samt omfattningen av och innehållet i dem alltid övervägs mycket noggrant. Mer omfattande och långtgående restriktioner än vad som verkligen bedöms vara nödvändigt och proportionerligt för att motverka smittspridning måste undvikas. Och på motsvarande sätt som det måste ske en noggrann avvägning av behovet av införande av olika restriktioner är det av stor vikt att de också bedöms och omprövas löpande. Så snart regler som på olika sätt begränsar eller hindrar verksamheterna inte längre kan motiveras måste de också upphävas.

Förslaget om nedstängning av serveringsställen

Enligt 5 kap. 1 § i den föreslagna förordningen ska den som driver ett serveringsställe hålla serveringsstället stängt för allmänheten. Serveringsstället får dock hållas öppet för försäljning av mat och dryck som inte förtärs på stället.

Visita vill inledningsvis betona vikten av att ett förbud som det aktuella inte träder i kraft annat än om det är absolut för att förhindra spridning av covid-19 och andra smittskyddsåtgärder inte är tillräckliga.

Av 6 § andra stycket lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 följer att föreskrifter om förbud får inte vara mer långtgående än vad som är försvarligt med hänsyn till faran för människors liv och hälsa. Enligt 11 § första och andra stycket lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen får regeringen meddela föreskrifter om att serveringsställens öppettider ska begränsas endast om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 och föreskrifter om att serveringsställen ska hålla stängda får meddelas endast om andra smittskyddsåtgärder bedöms vara otillräckliga. I detta sammanhang måste beaktas och vägas in att serveringsställen omfattas av långtgående krav på smittskyddsåtgärder enligt lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen och Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2020:37) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen.

Beträffande serveringsställen innebär förslaget att en nedstängning skulle gälla generellt och inte begränsas till inomhusmiljöer. Detta är en skillnad i förhållande till eventuella nedstängningar av gym- och sportanläggningar, badanläggningar och handelsplatser – där den föreslagna regleringen endast tar sikte på verksamhetslokaler inomhus. I promemorian görs – utan någon redovisning av grunderna för detta – bedömningen att det även på uteserveringar kan uppkomma beaktansvärda risker för smittspridning.

Visita ifrågasätter starkt bedömningen att det finns anledning att låta uteserveringar på serveringsställen omfattas av en eventuell nedstängning, när det i andra berörda verksamheter endast är inomhusmiljöer som skulle omfattas. Kraven på smittskyddsåtgärder enligt lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen och Folkhälsomyndighetens föreskrifter i anslutning till den lagen gäller även på uteserveringar. Och Folkhälsomyndigheten har vid upprepade tillfällen – även under senare tid – tydligt poängterat att den stora smittspridningen sker i hemmen och på arbetsplatser samt att restauranger i Sverige inte är platser där risken för smittspridning är stor. Mot denna bakgrund anser Visita att en

eventuell nedstängning av serveringsställen endast ska omfatta verksamhetslokaler inomhus men däremot inte uteserveringar.

Visita välkomnar den föreslagna regeln att serveringsställen i händelse av nedstängning i övrigt får hållas öppet för försäljning av mat och dryck som inte förtärs på stället, dvs. för takeaway-försäljning. Dock måste naturligtvis serveringsställen omfattas av det aviserade nedstängningsstödet även om de i händelse av en nedstängning håller öppet för försäljning av mat och dryck som inte förtärs på stället.

I förordningen måste även klargöras att rumsservering på hotell eller servering via minibar i hotellrum inte hindras av en eventuell nedstängning enligt förordningen.

Förslaget om förbud mot uthyrning av lokaler för privata sammankomster

Den föreslagna 4 kap. 1 § i förordningen innebär att det är förbjudet att, inom ramen för en verksamhet som bedrivs yrkesmässigt, använda eller, direkt eller indirekt, upplåta en lokal, ett område eller ett utrymme för en tillställning eller någon annan liknande privat sammankomst. Detta gäller dock inte i fråga om serveringsställen.

Visita välkomnar att serveringsställen undantas från denna regel.

Ett förbud av det aktuella slaget drabbar dock företag i besöksnäringen mycket hårt i de fall det handlar om upplåtelse av en lokal som inte är del av ett serveringsställe.

Eventuella nedstängningar måste åtföljas av direkt stöd till företagen

Visita vill framhålla att det redan nu föreligger ett mycket stort och akut behov av att förlänga och utöka olika statliga stödåtgärder för företagen i besöksnäringen, för att stötta dem igenom krisen och rädda arbetstillfällena. Om nedstängningar av verksamheter sker med stöd av den föreslagna förordningen kommer det att ytterligare drabba dessa enormt hårt och omedelbart. Det är då också ofrånkomligt att de redan drabbade företagen i än högre grad kommer att behöva ännu mer omfattande, förbättrat och förlängt ekonomiskt stöd.

De stödåtgärder som hittills har införts har haft uppenbart svårt att nå ut till företagen i besöksnäringen och efter att olika typer av restriktioner de senaste veckorna har skärpts ytterligare är läget än mer akut. Sverige står inför en reell risk för massarbetslöshet, inte minst bland unga och utlandsfödda, mot bakgrund av hur restriktionerna slår mot besöksnäringen. För att undvika detta behövs akuta stödåtgärder som kommer på plats direkt och kan motverka en hotande konkursvåg och rädda arbetstillfällena.

Redan det förbud mot alkoholservering från kl. 20.00 som gäller enligt förordningen (2020:956) om tillfälligt förbud mot servering av alkohol innebär i praktiken ett näringsförbud för ett mycket stort antal företag. Företagen har nu levt med begränsningar i rätten att servera alkoholdrycker och därmed möjligheten att hålla sina verksamheter öppna i normal utsträckning i mer än tre månaders tid, vilket kommer ovanpå åtta månader av andra kostsamma inskränkningar. Då detta näringsförbud bygger på beslut från staten behöver självklart staten kompensera företagen fullt ut för det intäktsbortfall som förbudet medfört. Det behöver omgående införas ett direkt stöd till företag med serveringstillstånd enligt alkohollagen där dessa ges 100 procents ersättning för de intäktsbortfall som skett och kommer att ske med anledning av förbud mot alkoholförsäljning från vissa klockslag. Ett sådant stöd bör gälla retroaktivt från den 20 november 2020 då förbudet mot alkoholservering från kl. 22.00 trädde i kraft, börja betalas ut omgående och finnas kvar under hela den period då begränsningar kring tiden för alkoholförsäljning gäller.

Regeringen har aviserat ett så kallat nedstängningsstöd som ska ge företag som inte kan bedriva sin verksamhet till följd av beslut om nedstängning inom ramen för föreslagna reglerna om nedstängning ska kunna få ekonomiskt stöd för att täcka sina fasta kostnader under nedstängningen. Upp till 100 procent av de fasta kostnaderna ska då kunna ersättas, upp till ett tak på 75 miljoner kronor per företag och månad. Det är – för att rädda jobb och företag från ytterligare förödande konsekvenser – helt nödvändigt att ett stödsystem finns på plats innan eventuella nedstängningar eller förbud beslutas enligt den nu föreslagna förordningen och att företagen omgående får ersättningar utbetalade i händelse av att nedstängningar sker.

Visita vill här också återigen poängtera det som angetts ovan om att serveringsställen självklart måste omfattas av det aviserade nedstängningsstödet även om de vid en nedstängning håller öppet för försäljning av mat och dryck som inte förtärs på stället. Det krävs också att ett nedstängningsstöd även omfattar partiella nedstängningar eller begränsningar av verksamheternas öppettider och därmed ger företagen full kompensation – exempelvis vid sådana föreskrifter som Folkhälsomyndigheten har aviserat ska föreslås gälla från och med den 1 mars 2021.

Med vänlig hälsning

Jonas Siljhammar
VD

Stefan Lundin
Chefsjurist